

मत्स्यः साम्मदः, मैत्रावरुणिर्मन्यः, बहवो वा मत्स्याः जालनद्धाः। आदित्याः, १०-१२ अदितिः ।

गायत्री

त्यान्नु क्षत्रियाँ अव आदित्यान्याचिषामहे। सुमृळीकाँ अभिष्टये ॥ ८.०६७.०१

त्यान्- तान्। क्षत्रियान्- वीरान्। आदित्यान्- देवान्। सुमृळीकान्- सुखकरान्। अभीष्टये- सदेष्टयायै। याचिषामहे- याचामः ॥१॥

मित्रो नो अत्यंहतिं वरुणः पर्षदर्यमा। आदित्यासो यथा विदुः ॥ ८.०६७.०२

आदित्यासः- देवाः। यथा। विदुः- जानन्ति तथा। मित्रः- स्नेहाधिदेवता। वरुणः- ऋताधिदेवता। अर्यमा- औदार्याधिदेवता। नः- अस्मान्। अत्यंहतिम्- पापमति। पर्षत्- तारयतु ॥२॥

तेषां हि चित्रमुक्थ्यं वरूथमस्ति दाशुषे। आदित्यानामरंकृते ॥ ८.०६७.०३

अरङ्कृते- अलङ्कृते। दाशुषे- दात्रे। आदित्यानाम्- देवानाम्। तेषाम्। चित्रम्- असाधारणम्। उक्थ्यम्- मन्त्रसिद्धं तत्त्वम्। वरूथम्- श्रेष्ठम्। अस्ति- भवति ॥३॥

महि वो महतामवो वरुण मित्रार्यमन्। अवांस्य वृणीमहे ॥ ८.०६७.०४

वरुण मित्र अर्यमन्। महताम्- महात्मनाम्। वः- युष्माकम्। महि- महत्। अवः- रक्षणम्। महि- महत्। अवांसि- रक्षणानि। आ वृणीमहे- वरणं कुर्मः ॥४॥

जीवान्नो अभि धेतनादित्यासः पुरा हथात्। कद्ध स्थ हवनश्रुतः ॥ ८.०६७.०५

हथात्- हननात्। पुरा- पूर्वम्। जीवान्। नः- अस्मान्। अभि धेतन- अभिधावत। आदित्यासः- हे देवाः। हवनश्रुतः- हे आह्वानश्रोतारः। कत्- कुत्र। स्थ- भवथ ॥५॥

यद्वः श्रान्ताय सुन्वते वरूथमस्ति यच्छर्दिः। तेना नो अधि वोचत ॥ ८.०६७.०६

श्रान्ताय । सुन्वते- रसनिष्पादकाय । यत् । वरूथम्- गृहम् । अस्ति- भवति । तेन । नः- अस्मान् ।
अधि वोचत- ब्रूत ॥६॥

अस्ति देवा अंहोरुर्वस्ति रत्नमनागसः । आदित्या अद्भुतैनसः ॥ ८.०६७.०७

आदित्याः- हे अखण्डप्रकृतिजाः । अद्भुतैनसः- अभूतपापाः । देवाः । अंहोः- पापिनः । उरु-
विस्तृतमृतमस्ति शोधनाय दण्डदानाय वा । अनागसः- अपापिनः । रत्नमस्ति ॥७॥

मा नः सेतुः सिषेदयं महे वृणक्तु नस्परि । इन्द्र इद्धि श्रुतो वशी ॥ ८.०६७.०८

सेतुः- बन्धको जालः । नः- अस्मान् । मा । सिषेत्- बध्नातु । अयम्- एषः । इन्द्रः । श्रुतः-
श्रुतिप्रसिद्धः । वशी- जितेन्द्रियः । महे- महते लक्ष्याय । नः- अस्मान् । परि वृणक्तु-
विमोचयतु ॥८॥

मा नो मृचा रिपूणां वृजिनानामविष्यवः । देवा अभि प्र मृक्षत ॥ ८.०६७.०९

अविष्यवः- रक्षितुमिच्छन्तः । देवाः । वृजिनानाम्- पापिनाम् । रिपूणाम्- शत्रूणाम् । मृचा-
हिंसया । नः- अस्मान् । मा । अभि प्र मृक्षत- अभिमर्शनं कुरुत ॥९॥

उत त्वामदिते मह्यहं देव्युप ब्रुवे । सुमृळीकामभिष्टये ॥ ८.०६७.१०

उत- अपि च । अदिते- हे अखण्डप्रकृते । महि- महति । देवि- देवते । अहम् । सुमृळीकाम्-
आनन्दकरीम् । त्वाम् । अभिष्टये- सदेषणायै । उप ब्रुवे- स्तौमि ॥१०॥

पर्षि दीने गभीर आँ उग्रपुत्रे जिघांसतः । माकिस्तोकस्य नो रिषत् ॥ ८.०६७.११

उग्रपुत्रे- उग्रसाधनोत्पादके । गभीरे- उदके । दीने- क्षीणे । जिघांसतः- हन्तुमिच्छतः । पर्षि-
पालयसि । नः- अस्माकम् । तोकस्य- तनयम् । माकिः- मा । रिषत्- हिंसां करोतु ॥११॥

अनेहो न उरुव्रज उरूचि वि प्रसर्तवे । कृधि तोकाय जीवसे ॥ ८.०६७.१२

तोकाय- पुत्रस्य । जीवसे- जीवनाय । अनेहः- अपापान् । नः- अस्मान् । उरुव्रजे- उरुगमने ।
उरूचि वि प्रसतर्वे- विस्तीर्णाभिसरणाय । कृधि- कुरु ॥१२॥

ये मूर्धानः क्षितीनामदब्धासः स्वयशसः । व्रता रक्षन्ते अद्रुहः ॥ ८.०६७.१३

ये । क्षितीनाम्- भूमिकानाम् । मूर्धानः- शिरःस्थानीयाः । अदब्धासः- अहिंस्याः । स्वयशसः-
स्वायत्तकीर्तयः । अद्रुहः- द्रोहरहिताः । व्रता- धर्मान् । रक्षन्ते- पालयन्ति ॥१३॥

ते न आस्रो वृकाणामादित्यासो मुमोचत । स्तेनं बद्धमिवादिते ॥ ८.०६७.१४

अदिते- अखण्डप्रकृते । आदित्यासः- अखण्डप्रकृतिजाः । बद्धम् । स्तेनम्- तायुम् ।
अपराधदण्डकालसमाप्त्यनन्तरमिव । ते- अमी । नः- अस्मान् । वृकाणाम्- विकर्तनानाम् । आस्रः-
आस्यात् । मुमोचत- विमोचयत ॥१४॥

अपो षु ण इयं शरुरादित्या अप दुर्मतिः । अस्मदेत्वजघ्नुषी ॥ ८.०६७.१५

आदित्याः । इयम्- एषा । शरुः- हिंसिका । नः- अस्मत्तः । अप एतु- अपगच्छतु । दुर्मतिः ।
अजघ्नुषी- अहिंसन्ती । अस्मत्- अस्मत्तः । अपगच्छतु ॥१५॥

शश्वद्धि वः सुदानव आदित्या ऊतिभिर्वयम् । पुरा नूनं बुभुज्महे ॥ ८.०६७.१६

शश्वत्- सर्वदा । आदित्याः । वयम् । सुदानवः- शोभनदानाः । वः- युष्माकम् । ऊतिभिः-
रक्षाभिः । पुरा- पुरातनवदिदानीमपि । बुभुज्महे- भोगान् भुञ्ज्महे ॥१६॥

शश्वन्तं हि प्रचेतसः प्रतियन्तं चिदेनसः । देवाः कृणुथ जीवसे ॥ ८.०६७.१७

प्रचेतसः- प्रकर्षचेतनाः । देवाः । शश्वन्तम्- शाश्वतधर्ममाश्रयन्तम् । एनसः- अघात् । प्रतियन्तम्-
प्रतिनिवृत्तम् । देवाः । जीवसे- जीवनाय । कृणुथ- कुरुथ ॥१७॥

तत्सु नो नव्यं सन्यस आदित्या यन्मुमौचति । बन्धाद्बद्धमिवादिते ॥ ८.०६७.१८

आदित्याः । अदिते । बन्धात् । बद्धमिव । यत् । मुमोचति- मोचनाख्यं भवतां कर्म । तत् । नः-
अस्मभ्यम् । नव्यम्- अभिनवम् । सु- सुष्ठु । सन्यसे- सम्भजनाय भवतु ॥१८॥

नास्माकमस्ति तत्तर् आदित्यासो अतिष्कदे । यूयमस्मभ्यं मृळत ॥ ८.०६७.१९

आदित्यासः- हे देवाः । तत्- सः । तरः- वेगः । अस्माकम्- नः । अतिष्कदे-
जालादतिस्कन्दनाय । न । अस्ति- भवति । यूयम् । अस्मभ्यम्- अस्मान् । मृळत- विमुच्य
सुखयत ॥१९॥

मा नो हेतिर्विवस्वत आदित्याः कृत्रिमा शरुः । पुरा नु जरसो वधीत् ॥ ८.०६७.२०

आदित्याः- हे देवाः । विवस्वतः- परिचरतः । नः- अस्मान् । हेतिः- आयुधम् । कृत्रिमा- क्रियया
निष्पन्ना । शरुः- हिंसिका प्रसितिः । जरसः पुरा- जराप्राप्तिपूर्वमेव । मा । वधीत्- नाशयतु ॥२०॥

वि षु द्वेषो व्यंहतिमादित्यासो वि संहितम् । विष्वग्वि वृहता रपः ॥ ८.०६७.२१

द्वेषः- द्वेष्टन् । अंहतिम्- अघम् । संहितम्- जालम् । रपः- पापं दुःखं वा । आदित्यासः- हे देवाः ।
विष्वक्- विषूचीनम् । सु- सुष्ठु । वि- विशेषेण । वृहत- उन्मूलयत ॥२१॥